

**CONSILIUL
AUDIOVIZUALULUI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**THE AUDIOVISUAL
COUNCIL OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

MD-2012, Chișinău, str. V. Pârcălab nr. 46
Tel.: (+373 22) 27-75-51, fax: (+373 22) 27-74-71
e-mail: office@consiliuaudiovizual.md
<http://www.audiovizual.md>

MD-2012, Chisinau, V. Parcalab str., № 46
Tel: (+373 22) 27-75-51, fax: (+373 22) 27-74-71
e-mail: office@consiliuaudiovizual.md
<http://www.audiovizual.md>

DECIZIA nr. 182
din 27 mai 2022

**Cu privire la examinarea cererii prealabile depusă de „Reforma Art” SRL,
fondatoarea serviciului media audiovizual „Jurnal TV”**

Pe data de 15 aprilie 2022, Consiliul Audiovizualului a recepționat cererea prealabilă inițială înaintată de „Reforma Art” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, privind anularea Deciziei nr. 114 din 15 aprilie 2022. La 12 mai 2022, „Reforma Art” SRL a depus cererea prealabilă motivată.

În argumentarea poziției sale, „Reforma Art” SRL menționează: *„De la început accentuăm că controlul legalității actelor de sancționare emise de o autoritate publică impune obligația de a constata dacă acestea corespund exigențelor legale, că faptele delictuale incriminate persoanei au fost probate suficient, că toate dubiile sunt interpretate în beneficiul persoanei învinuite reieșind din prezumția de nevinovăție de care aceasta beneficiază în temeiul art. 21 al Constituției Republicii Moldova și art. 6 al CEDO.*

La fel, urmează să se verifice dacă sancțiunea aplicată este conformă cu caracterul și gravitatea abaterii, împrejurările în care abaterea a fost săvârșită, cauzele și consecințele abaterii, gradul de vinovăție al furnizorului de servicii media, conduita acestora, impactul faptei etc.

În speță însă, învinuirile înaintate prin decizia contestată sunt lovite de vicii fundamentale în condițiile necorespunderii învinuirilor respective exigențelor legale.

Această concluzie este fortificată și prin dispozițiile art. 118 și 119 din Codul administrativ, ce statuează că motivarea este operațiunea administrativă prin care se expun considerentele care justifică emiterea unui act administrativ individual, în motivare se indică temeiurile esențiale de drept și de fapt pe care le-a luat în considerare autoritatea publică pentru decizia sa. Din motivarea deciziilor discreționare trebuie să poată fi recunoscute și punctele de vedere din care autoritatea publică a reieșit la exercitarea dreptului discreționar. Motivarea trebuie să se refere și la argumentele expuse în cadrul audierii.

Motivarea completă a unui act administrativ individual cuprinde: a) motivarea în drept – temeiul legal pentru emiterea actului administrativ, inclusiv formele procedurale obligatorii pe care se bazează actul; b) motivarea în fapt – oportunitatea emiterii actului administrativ, inclusiv modul de exercitare a dreptului discreționar, dacă este cazul; c) în cazul actelor administrative defavorabile – o descriere succintă a procedurii administrative care a stat la baza emiterii actului: investigații, probe, audieri, opinii ale participanților contrare conținutului final al actului etc.

Motivarea completă este obligatorie, este parte integrantă a actului administrativ individual și condiționează legalitatea acestuia.

Conținutul unui act administrativ individual trebuie să fie suficient de cert. Un act administrativ individual poate fi emis în scris, verbal sau prin comportament concludent. Forma actului administrativ individual este aleasă de autoritatea publică care emite actul administrativ în baza dreptului discreționar corespunzător obligațiilor sale”.

Cu referire la aceste afirmații, este de menționat că Decizia Consiliului Audiovizualului nr. 114 din 15.04.2022 este motivată în conformitate cu prevederile Codului administrativ, la care face trimitere inclusiv „Reforma Art” SRL. Decizia Consiliului Audiovizualului conține motivarea în drept și motivarea în fapt, cu indicarea detaliată a probelor și argumentelor care au stat la baza sancționării „Reforma Art” SRL, inclusiv la aplicarea sancțiunii s-a ținut cont și de gravitatea încălcării, fiind aplicată amenda minimă prevăzută de Codul serviciilor media audiovizuale.

„Reforma Art” SRL cu referire la subiectul cu titlul „*Rușii ataca marile orașe ale Ucrainei*” (19:07:19) susține: „*În ce privește acest subiect, în cadrul căruia a fost relatat despre bombardarea Ucrainei de către forțele militare ale Federației Ruse, accentuăm că este vorba despre live-ul realizat de trimisul special al nostru în or. Odesa, D. Gargaliuc. El a dat toată informația din observațiile personale, plus ceea ce a vorbit pe loc cu oamenii. El a fost în teren, a povestit ce a văzut. Era un live de atmosferă, despre ce se întâmpla acolo în acele clipe. Este una dintre cele trei reguli ale jurnalismului privind obținerea informațiilor: a) declarații asumate; b) documente; c) ceea ce vede reporterul, relatare de la fața locului.*

Acest reportaj a fost apreciat de Consiliu ca fiind difuzat cu nerespectarea reglementărilor privind: relatările trebuie să provină din surse sigure, suficient documentate sub aspect factologic, cu o abordare credibilă și imparțială a evenimentelor, cu reflectarea echilibrată a diferitor opinii. Or, norma citată stabilește mai multe acțiuni/inacțiuni alternative, doar că nu s-a indicat care anume acțiune/inacțiune ne este imputată nouă? În ce constă nemijlocit abaterea?

În condițiile în care reporterul a povestit de la fața locului despre propria experiență trăită, nu înțelegem care opinii mai erau necesare de prezentat? Care surse mai trebuiau indicate?

În asemenea mod, acuzațiile sunt vagi, incerte și ele se află în disonanță totală cu starea reală indicată în reportaj, motive din care fapta nu poate fi calificată prin prisma normei legale citate”.

Cu privire la aceste afirmații este de menționat că, deși subiectul poartă titlul „*Rușii atacă marile orașe ale Ucrainei*”, iar în debutul acestuia prezentatoarea comunică despre faptul că: „*Armata Rusă a atacat astăzi cu rachete o unitate militară de lângă Ismail, Kievul a declarat că Rusia trebuie să oprească bombardarea orașelor din Ucraina înainte de a putea începe discuții despre vreun armistițiu. La fel ca Harkovul sau Kievul, orașul de la marea Neagră, Odesa, este afectat grav de război. Acolo se află trimisul nostru special, Dumitru Garcaliuc, care vine cu detalii*”, reporterul, de fapt, nu a spus decât că a fost o zi fără evenimente majore în Odesa, pe parcursul a două ore, răsunând alarma. Totodată, reporterul vorbește despre faptul că armata rusă lansează rachete și tot mai multe zvonuri circulă despre o rebeliune a soldaților marinei rusești.

Astfel, se atestă că relatările reporterului nu conțin un suport factologic și nu este indicată sursa de proveniență a acestora, relatarea limitându-se la afirmații ca: „*Tot mai multe zvonuri circulă...*”; „*Se spune că...*”.

În acest caz este lipsă de acuratețe în prezentarea subiectului, dat fiind faptul că este vorba de un reporter special trimis în teren să documenteze, să relateze despre ce se întâmplă acolo, din subiect însă, reporterul nu a spus decât că nu au fost evenimente astăzi și că armata rusă lansează rachete, dar nu este clar de unde provine această informație și dacă a fost suficient documentată.

Este de specificat că membrul Consiliului Audiovizualului, Ruslan Mihalevski, în cadrul ședinței publice, a constatat că informația este prezentată în baza unor zvonuri.

Astfel, în acest caz, este relevantă încă o prevedere a art. 13 din Codul serviciilor media audiovizuale, și anume alin. (3), conform căreia: „*În cazul în care informația provine din surse confidențiale sau a căror credibilitate nu este verificată suficient, acest lucru trebuie să fie menționat explicit*”. În cazul în care reporterul sau serviciul media nu are suport factologic suficient, ar trebui să informeze consumatorul de programe despre acest lucru.

„Reforma Art” SRL cu privire la subiectul cu titlul „Războiul povestit de prizonierii ruși” (19:22:31) afirmă: „Cu referire la subiectul cu titlul „Războiul povestit de prizonierii ruși”, în care se relatează despre soldații ruși capturați de armata ucraineană, atragem atenția că materialul a fost realizat în baza informațiilor oficiale difuzate de SBU (Serviciul ucrainean de Securitate), inclusiv imaginile video obținute de la această instituție oficială, fiind lizibilă sigla serviciului dat. De ce Consiliul nu ține cont de acest argument? De ce o autoritate publică de stat, cum este Serviciul ucrainean de Securitate nu este apreciată ca fiind o sursă credibilă?

Atestăm vădita netemeinicie a acuzațiilor invocate, ceea ce atrage greșita calificare a presupuselor fapte”.

La cele invocate de „Jurnal TV”, precum că în cadrul subiectului a fost difuzată sigla Serviciului ucrainean de Securitate, de la care au fost preluate informațiile, este de menționat că în cadrul ședinței publice s-a expus inclusiv vicepreședinta CA, Ana Gonța, care a declarat că sigla în cauză a apărut doar pe durata a 02 sec., fără ca să fie clar, de fapt, cui îi aparține și omul de rând nu are cum să cunoască acest lucru. Totodată, art. 13 alin. (5) lit. e) din Codul serviciilor media audiovizuale prevede că: „În programele audiovizuale de știri și de dezbateri trebuie să fie respectate următoarele reguli: în cazul prezentării înregistrărilor provenite din alte surse decât cele ale redacției, **să se precizeze acest lucru**”. Respectiv, norma citată prevede obligația furnizorului de servicii media „să precizeze acest lucru”.

„Reforma Art” SRL cu referire la subiectul cu titlul „Kievul vorbește de crime de război” (19:28:28) susține: „Referitor la subiectul cu titlul „Kievul vorbește de crime de război”, accentuăm că se relatează despre atitudinea Ucrainei și a Curții Penale de la Haga privind eventualele crime de război ale Federației Ruse în Ucraina. La ora difuzării știrii nu exista un comentariu oficial din partea Federației Ruse. Reacția a apărut mult mai târziu, abia pe data de 05 martie, printr-o scrisoare semnată de ambasadorul Rusiei în Regatul Țărilor de Jos, care a anunțat că guvernul său nu intenționează să participe la audieri. Despre această scrisoare și poziția Federației Ruse a fost comunicată publicului în acea zi – în ziua apariției comunicatului!

Consiliul urmează să ateste că norma legală imputată este aplicabilă doar situațiilor când poziția părții opuse există în spațiul public și ea nu a fost difuzată (comunicată), pe când în speță o atare poziție a Federației Ruse nu exista la data realizării și difuzării reportajului, astfel că nu putem fi sancționați pentru faptul că nu am difuzat ceva ce nu exista! Mai mult, în această ordine de idei, Consiliul admite o cenzură în mass-media (care este interzisă expres), deoarece impune să nu realizăm subiecte de interes public în cazurile în care nu există opinia a unei părți implicate în acel subiect.

Prin urmare, presupusa calificare a faptei este vădit eronată și ea nu cade sub incidența normelor imputate”.

Cu referire la aceste afirmații este de menționat că în privința subiectului cu titlul „Kievul vorbește de crime de război”, **Consiliul Audiovizualului nu a aplicat sancțiuni pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (6) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale.**

SRL „Reforma Art”, în cererea prealabilă, mai afirmă: „Totodată, în cadrul buletinului de știri a fost difuzat un subiect, cu durata de aproximativ 04 minute, în care se relatează despre situația refugiaților din centrele de plasament...”

Cât privește subiectul în care se relatează despre situația refugiaților de la centrele de plasare ale acestora, accentuăm că în reportaj sunt vizați și copiii refugiaților, ajunși în Moldova fie cu părinții, fie singuri. Imaginea cu copilul refugiat a fost difuzată cu acordul persoanelor în grija cărora el se afla. S-a apreciat că este în interesul suprem al publicului de a fi informat despre ororile la care sunt supuși copiii afectați de războiul nedrept pornit de Federația Rusă, având ca temei prevederile art.6 alin. (1) lit. b) din Legea nr.30/2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, potrivit cărora informația cu impact negativ asupra copiilor poate fi difuzată fără respectarea restricțiilor dacă publicarea ei se face în interes public.

În această privință, Consiliul urmează să ateste cert că nu poate fi vorba despre limitarea dreptului postului de a publica imaginea copilului, atât timp cât scopul a fost unul de interes public, de a arăta telespectatorilor realitatea înconjurătoare, că alături de țara noastră este o situație excepțională, în care mor oameni și că mai mulți copii sunt afectați de acest război, ei fiind nevoiți incorect să sufere de pe urma acestei nedreptăți. Nu s-a atentat asupra vieții private a copilului, ci s-a expus public situația lui.

Prin urmare, presupusa faptă nu formează obiectul normei imputate, precum și aceasta este scutită de răspundere prin prisma unei alte prevederi legale speciale, care se aplică cu prioritate, dat fiind reglementările exhaustive din art. 5 alin. (3) și (4) din Legea 100/22.12.2017 cu privire la actele normative, care stabilesc că: „Normele juridice speciale sunt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială; Normele juridice derogatorii sunt diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie și sunt aplicabile unei situații determinate. În caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie... ”.

Cu referire la aceste afirmații este de menționat că în a doua parte a reportajului se relatează despre cazul unui băiat de 11 ani, pe nume Andrei, lăsat la frontiera moldo-ucraineană de tatăl său, iar ulterior preluat de o familie de moldoveni pe care o vede prima dată în viață.

Astfel, serviciul media audiovizual de televiziune „Jurnal TV” nu a întreprins măsuri pentru a împiedica recunoașterea băiatului. Nu se știe nici dacă numele „Andrei” este adevărat sau unul conspirativ, însă dacă e un nume convențional, acest fapt trebuie menționat pe parcursul subiectului.

În segmentul de timp 19:18:32 a fost difuzată o secvență în care minorul este intervievat de către reporter despre momentele prin care a trecut odată cu începerea conflictului armat în Ucraina.

Este de specificat că la reflectarea acestui caz, nu s-a ținut cont de vulnerabilitatea vârstei minorului și nici de starea psihoemoțională a acestuia, totodată, nefiind întreprinse toate măsurile necesare pentru protejarea identității: minorul aflat în situație dificilă a fost intervievat fără estomparea feței, au fost prezentate informații cu privire la identitatea acestuia, precum vârsta, numele, de unde a venit, cine îl adăpostește.

Prin urmare, sunt relevante prevederile art. 15 alin. (4) din Codul serviciilor media audiovizuale: „Dreptul minorului la respectarea vieții private și la propria imagine prevalează în fața necesității de informare, inclusiv în cazul minorului aflat în situații dificile”.

De asemenea, este de specificat că prevederile art. 6 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 30 Cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, potrivit cărora informația cu impact negativ asupra copiilor poate fi difuzată fără respectarea restricțiilor dacă publicarea ei se face în interes public, la care face trimitere furnizorul de servicii media, este irelevantă în cazul subiectului care a vizat minorul refugiat.

Dat fiind faptul că prevederile legale cu privire la protecția minorilor abordează două segmente: copil – consumator de programe audiovizuale și copil – protagonist în cadrul programelor audiovizuale. Astfel, prevederile art. 6 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 30 Cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, specificate de furnizor, se referă exclusiv la clasificarea programelor audiovizuale, în contextul minorului drept consumator de programe, în cadrul cărora inițial s-ar difuza unele informații cu impact negativ asupra acestuia.

În timp ce, în știrea sus-menționată, minorul este însuși protagonistul acesteia (minorul aflat în situație dificilă, refugiat din cauza războiului), a fost intervievat fără estomparea feței, au fost prezentate informații cu privire la identitatea acestuia, precum vârsta, numele, de unde a venit, cine îl adăpostește.

„Reforma Art” SRL mai menționează: „Mai mult, Consiliul vădit eronat a insinuat asupra posibilității sancționării postului pentru presupusa încălcare repetată a prevederilor art. 13 alin. (4) din Codul serviciilor media audiovizuale, insinuând asupra sancțiunii precedente aplicate prin decizia Consiliului nr. 31/198 din 23 august 2021. Însă Consiliul nu a ținut cont de faptul că această decizie a fost contestată în instanța de judecată competentă, iar prin încheierea Judecătoriei Chișinău, s. Râșcani din 05 octombrie 2021 (copia se anexează), menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 februarie 2022 (copia se anexează), a fost suspendat actul administrativ – Decizia Consiliului Audiovizualului nr. 31/198 din 23 august 2021. În asemenea mod, Consiliul a aplicat un act administrativ nevalabil, a cărui activitate era și este suspendată prin hotărâre judecătorească irevocabilă, ceea ce constituie o derogare gravă de la garanțiile legale și procesuale, această situație fiind incompatibilă cu garanțiile unui proces echitabil.

Prin urmare și în această parte actul administrativ contestat este lovit de nulitate absolută.

În asemenea circumstanțe considerăm că nu am comis vreo încălcare în sensul prevăzut de art.84 Codul serviciilor media audiovizuale.

În această ordine de idei atestăm că, potrivit principiului preeminenței dreptului, ce constituie una din exigențele unui proces echitabil în sensul prevederilor art. 6 par. 1) al CEDO (cauza Roșca c. Moldovei, nr.6267/02 din 22.03.2005 § 24), sancționarea de către o autoritate publică a unei persoane pentru comiterea unei preținse abateri de la obligațiile impuse prin Lege nu poate fi realizată prin derogare de la normele ce impun autorității respective obligația de a examina cazul multiaspectual și de a-și baza decizia de condamnare pe probele ce dovedesc integral întrunirea tuturor elementelor constitutive ale încălcării incriminate, inclusiv prin prisma principiilor instituite de evaluarea activității, astfel încât derogarea de la aceste cerințe contravine principiului nominalizat și, astfel, atrage necesitatea anulării unei astfel de decizii...”.

Cu referire la aceste afirmații, este de menționat că prima instanță doar a suspendat executarea Deciziei Consiliului Audiovizualului nr. 31/198 din 23 august 2021. Acest fapt nu presupune că Decizia Consiliului Audiovizualului nr. 31/198 este anulată sau ilegală. Respectiv, Consiliul Audiovizualului nu a aplicat un act administrativ nevalabil.

Ca urmare a dezbaterilor publice, în temeiul prevederilor art. 73-75 din Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018, și ale Codului administrativ, **Consiliul Audiovizualului**

DECIDE:

1. A respinge cererea prealabilă din 15 aprilie 2022 (completată la 12 mai 2022), depusă de „Reforma Art” SRL, ca neîntemeiată (PRO (5) UNANIM – L. VIȚU-EȘANU, A. GONȚA, T. CRESTENCO, O. DABIJA și R. MIHALEVSCHI).

2. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția juridică și reglementări.

3. Prezenta decizie intră în vigoare la momentul adoptării și va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU